STRÖMSTAD AKADEMI
Nordiskt institut för avancerade studier

NYHETSBREV/NEWSLETTER AUG 2020

Innehållsförteckning

Anders Gustavsson: Redaktörens ruta 1
Rektors rapport....3
Ordförandens rapport....3
Enkät....5
Vetenskapskrönika i Strömstads tidning....5
Reportage i Borås tidning....6
Välfärden: Bilder av människan....8
Debatt....9
Fria ordet....11

Anders Gustavsson: Redaktörens ruta

R_e_d_a_k_t_ör_e_n_s_ _r_u_t_a_ _Anders Gustavsson: Editor´s Corner

Rektor och fysiker Lars Broman rapporterar om aktuella nyheter inom Strömstad akademi.

Ryggkirurg och styrelseordförande Peter Fritzell rapporterar om aktuella nyheter inom Strömstad akademi.

Augusti månads krönika i Strömstads Tidning den 22 augusti skrevs av **prorektor och etnolog Anders Gustavsson**. Han beskriver det pågående arbetet inom Strömstad akademi med att utge en tvärvetenskaplig antologi om epidemier i historien och i nutiden.

Förslag till nya krönikor i Strömstads Tidning skickas till **Mariana Back** med adress:

mariana.back@tekniskamuseet.se.

Redaktör: Anders Gustavsson
Layout: Per Flensburg

Den nyvalde rektorn och **informatikforskaren Per Flensburg** har i Borås Tidning den 31juli lämnat en fyllig redovisning av verksamheten inom Strömstad akademi. Han diskuterar också vad som kännetecknar en vetenskaplig akademi. Han har även skickat ut en enkät om vad akademiledamöterna vill satsa på i framtiden. Var god att svara på denna enkät snarast om du inte redan har gjort det.

Ekonom John Fletcher fortsätter artikelserien med temat ”Vad händer med vår välfärd?” Denna gången är temat Dagens bild av människan.

Historiker och didaktiker Carl Olivestam har skrivit en kommentar till ekonom John Fletchers artikel i nyhetsbrev juli med temat Bilder av människan. Fletcher har också skrivit ett svar till Olivestams kommentar. Det är värdefullt att diskussioner kan föras i Nyhetsbrevet i anslutning till tidigare publicerade artiklar.

Barnläkare Gudmund Bergqvist är ansvarig för Akademins videoserie. **Lingvist Jens Allwood** blev den 1 augusti ny lokalavdel-

ningsansvarig i Göteborg efter **Gudmund Bergqvist**.

Försök att värva nya medlemmar till Akademin, inte minst yngre forskare. Skicka förslag till **rektor Lars Broman**:

lars.broman@stromstadakademi.se

Jag önskar nya bidrag till septembernumret av Nyhetsbrevet med deadline den 26 september 2020 till

anders.gustavsson@ikos.uio.no.

Sänd kortare artiklar, debattinlägg och/eller recensioner av ny vetenskaplig litteratur. Svenska bidrag skall ha en engelsk översättning.

Sänd också bidrag till Akademins skriftserie Acta Academiae Stromstadiensis, AAS, och Akademins virtuella serie under adressen: gudmund.bergqvist@hotmail.com .

English

***Vice-Chancellor and physicist Lars Broman** reports on current news in Strömstad Academy.*

***Surgeon and Chairman of the Board Peter Fritzell** also reports on current news in Strömstad Academy.*

*August´s cronicle in Strömstads Tidning on 22 August was written by **Pro-Vice-Chancellor and ethnologist Anders Gustavsson.** He describes the ongoing work within Strömstad Academy to publish an interdisciplinary anthology on epidemics historically and currently.*

*Proposals for new chronicles in Strömstads Tidning should be sent to **Mariana Back** with e-mail address:*

mariana.back@tekniskamuseet.se.

*The elected new Vice-Chancellor and **information system scientist Per Flensburg** has in Borås Newspaper on 31 July submitted a full account of the activities within Strömstad Academy. He also discusses the characteristics of a scientific academy. He has sent out a questionnaire about what the Academy members want to invest in in the future. Please, respond to this questionnaire as soon as possible.*

***Economist John Fletcher** continues his article series with the theme "What Happens to Our Welfare?" This time the theme is The current view of human beings.*

***Historian and didactics Carl Olivestam** has written a commentary on **economist John Fletcher´s** article in the July Newsletter with the title Pictures of Man. Fletcher has also written a response to Olivestam´s comment. It is valuable that discussions can take place in the Newsletter in connection with previously published articles.*

***Pediatrician Gudmund Bergqvist** is responsible for the Academy's video series. The **linguist Jens Allwood** has on 1 August been named the new convenor for the local chapter in Gothenburg.*

I want to urge a previous call for all members to verify and complete their personal information on the Academy website. Also try to recruit new members to the Academy, not least young scholars. Please, send suggestions to:

lars.broman@stromstadakademi.se

*I wish new contributions to the September issue of the Newsletter sent to my e-mail address with deadline on 26 September 2020: **anders.gustavsson@ikos.uio.no**. Send short articles, opinion articles and/or reviews of new scientific literature. Swedish contributions should have an English translation.*

Please, also send contributions to the Academy´s publication series Acta Academiae Stromstadiensis AAS, and the new video series to the e-mail address:

gudmundbergqvist@hotmail.com

Anders Gustavsson

Rektors rapport

Dear Fellows and Strömstad Academy sympathizers,

This will be a short message from me. August was to be a month with 100% vacation – much needed, I can assure you. Unfortunately, my health has carved a large number of hospital and health center visits, which has occupied much of my stamina. The most important things I have been able to do – regarding Strömstad Academy – is to take part in meetings with Strömstad's Mayor Kent Hansson, Strömstad's representative in the Academy's Board Kerstin Karlsson and some other important persons in Strömstad. Next, I have a meeting planned for 31 August with Terése Lomgård from the Administration of the Municipality, when we will look at the new Academy Office in Strömstad City Hall.

Some bureaucratic items also: I have inspired the convenors of the Academy's local chapters to contact Fellows in their regions who have missed to pay their annual fee. And I have been able to give the task of taking care of our free series to Per Flensburg. According to our rules, it is the person in charge of our web page and not our Vice-Chancellor who shall do that:

> Strömstad akademis styrelse beslutade 24 juli 2013 att inrätta Strömstad Akademis Fria Skriftserie med följande riktlinjer:
>
> Ledamöter i Strömstad akademi har rätt att utan granskning få manuskript publicerade elektroniskt i Strömstad akademis fria skriftserie. Det enda som gäller är att författaren ansvarar för innehållet och för att det inte strider mot svensk lag eller innehåller copyrightskyddat material. Manus skickas direkt till webansvarig.

I am sure Per is looking forward to contributions from you!

What didn't happen was however the joint party for relatives and Swedish west coast friends that my daughter Emma – who just turned 40 – and I – soon to turn 80 – had planned to take place at Laholmen in Strömstad on 15 August. This event was really wrecked by the ongoing covid-19 pandemics. Hopefully we can have our 120 years party in the spring of 2021

Lasse Broman

Ordförandens rapport

Kollegor,

Arbetet med att beskriva och utveckla akademins struktur och arbetsmetoder fortsätter systematiskt via inte minst Framtidsgruppens arbete. Deras rapport har nu förelagts AU för kommentarer, och kommer senare i september att skickas till alla ledamöter. Planen är att rapporten ska föredras i Styrelsen och sedan läggas fram för beslut på det extra Årsmötet, båda dessa möten kommer att genomföras antingen den 16/10 eller 17/10, alternativt båda dagarna. Vi avvaktar med beslut. Dessa båda möten kommer som tidigare meddelats att genomföras på samma sätt som det ordinarie Årsmötet den 15/6, dvs med några ledamöter på plats i Strömstads stadshus, men i övrigt virtuellt.

Den 29/7 hade alla förtroendevalda en mycket givande ”brainstorming” via GoToMeeting, där tre arbetsgrupper bildades kring tre tvärvetenskapliga projekt i stort baserade på Agenda 2030. Ett nytt brainstorm planeras i september. Detta är glädjande forskningsrelaterade nyheter.

Vi har nu fått till ett avtal med Bokhandeln i Strömstad, och våra antologier presenteras också i deras skyltfönster. Samt finns de flesta via Bokinfo.

Tre ledamöter; Gudmund Bergkvist, Lars Broman och undertecknad, har haft två fruktbara möten, den 3/8 och 14/8, med re-

presentanter för Strömstads kommun i Strömstad (vi höll avstånd), och det verkar i skrivande stund dom vi åter kommer att tilldelas ett eget rum. Just nu delar vi ett mindre sådant med tre andra. Det är goda nyheter.

Hemsidan får, som tidigare beskrivits, löpande en allt bättre struktur och funktionalitet. Tack för det Per Flensburg och Mariana Back.

Jag ber igen alla ledamöter som ännu inte lagt in sitt CV att göra detta. En mall för hur det ska se ut finns på Hemsidan.

En tråkig nyhet är att en av våra viktigaste personer i akademin, Christina Hultman har insjuknat, och vi hoppas att du återhämtar dig på ett optimalt vis Christina! Varma tankar till dig och Jan, din man.

Avslutningsvis vill jag meddela att en av akademins grundare, Lars Broman, firar sin 80-årsdag den 8/9. Hans och andras arbete med akademin sedan 2008 länder till vördnadsfull eftertanke! Tack för allt du/ni åstadkommit Lars!

Jag hoppas igen att alla är friska, och att ni får en skön höst under de omständigheter som råder. Vi lär som sagt få stå ut med Corona-pandemin ännu många månader.

Peter Fritzell

ENGLISH

Colleagues,

The work of describing and developing the academy's structure and working methods continues systematically, not least through the work of the Future Group. Their report has now been submitted to AU for comments and will be sent to all members in the Academy later in September. The plan is for the report to be presented to the Board and then again presented for decision at the Extraordinary Annual Meeting, both meetings will be held on either 16/10 or 17/10, alternatively both days. We await with a decision. As previously announced, these two meetings will be conducted in the same way as the regular Annual Meeting on 15/6, i.e. with some members present in Strömstad City Hall, but otherwise virtually.

On 29/7, all elected representatives had an extremely rewarding "brainstorming" via GoToMeeting, where three working groups were formed around three interdisciplinary projects largely based on Agenda 2030. A new brainstorm is planned for September. This is gratifying research-related news.

We have now reached an agreement with the Book store in Strömstad, and our anthologies are also presented in their shop window.

Three members; Gudmund Bergqvist, Lars Broman and the undersigned, have had two fruitful meetings, on 3/8 and 14/8, with representatives of Strömstad municipality in Strömstad (we held relevant distance), and it seems at the time of writing that we will again be allocated a separate room. Right now, we are sharing a smaller one with three others. This is truly good news.

As previously described, the website is constantly getting a better structure and functionality. Thanks for that Per Flensburg and Mariana Back.

I ask again all Members who have not yet submitted their CV to do so. A template for what it should look like can be found on the Website.

A sad news is that one of our most important members of the academy, Christina Hultman, has fallen ill, and we hope that you recover optimally Christina! Warm thoughts to you and Jan, your husband.

Finally, I would like to announce that one of the academy's founders, Lars Broman, is celebrating his 80th birthday on 8/9. His and others' work with the academy since 2008 makes one humble! Thank you all for everything you have achieved Lars!

I hope again that everyone is healthy, and that you will have a nice autumn under the prevailing circumstances. As I said previous-

ly, we will have to put up with the Corona pandemic for many more months.

Peter Fritzell

Enkät

Strömstad akademi står inför flera omfattande förändringar. Den viktigaste är hur vi ska få resurser till att inrätta någon form av administrativ stödfunktion, med andra ord: ett sekretariat. En sådan finansieras med avgifter på intäkter från vår verksamhet. Frågan är då vilken verksamhet, som ger intäkter, som vi vill bedriva? Jag ser i huvudsak två verksamheter: Undervisning och forskning. Majoriteten av akademins ledamöter vill säkert bedriva forskning av något slag. Här handlar det då om att skriva ansökningar till diverse anslagsgivare: Vetenskapsråd, Vinnova, Formas, Nutek, Riksbankens jubileumsfond etc. Undervisning kan vara på akademisk nivå i samarbete med någon högskola men även uppdragsutbildning till något företag/kommun eller en helt vanlig studiecirkel. Man kan också tänka sig skriva läroböcker. För att utröna hur läget ser ut inom akademin har jag satt samman världens nästan kortaste enkät: En fråga! Ni hittar den här: https://sv.surveymonkey.com/r/Z39DS8S och jag ber er svara stort sett NU! Ett klick här, fem klick där! 15 sekunder. OBS: Ni ska rangordna **alla** alternativen! Det ger oss väldigt värdefull upplysning om vad vi skall lägga våra krafter på!

Per Flensburg

English

Survey

Strömstad Academy is facing several extensive changes. The most important is how to get resources to set up some form of administrative support function, in other words: a secretariat. It is financed with fees on income from our business. The question

then is which business, providing income, we want to conduct? I mainly see two activities: teaching and research. The majority of the Academy's members certainly want to conduct research of some kind. This involves writing applications to various foundations: the Swedish Research Council, Vinnova, Formas, Nutek, Riksbankens jubileumsfond, etc. Teaching can be at the academic level in collaboration with a university, but also commissioned training for a company/municipality or a regular study circle. You can also imagine writing textbooks. To find out what the situation is like within the Academy, I have put together the world's almost shortest survey: One question! You can find it here:

https://sv.surveymonkey.com/r/8DHZFSL

and I ask you to answer pretty much NOW! One click here, five clicks there! 15 seconds. Note: It is a ranking scale, so you have to rank all alternatives! It gives us very valuable information about what we should put our efforts into!

Per Flensburg

Vetenskapskrönika i Strömstads tidning

Anders Gustavsson

I rådande coronatider gäller det att ta till vara den breda vetenskapliga kompetens som finns inom Strömstad akademi, Nordiskt institut för avancerade studier. Just nu pågår arbetet med en antologi om epidemier både i äldre tid och nutid.

Ett signum för Strömstad akademi har varit att ge ut vetenskapliga antologier kring aktuella teman i samhällsdebatten. 2016 kom boken Barnbarnens århundrade – berättelser om en ny framtid. 2019 publicerades böckerna Hälsa och miljö och Värderingar. 2020 utgavs Forskarkarriärer. 13 forskare berättar om sina karriärer. Dessa böcker finns också tillgängliga digitalt i skriftserien Acta Academiae Stromstadiensis, förkortat AAS, http://www.stromstadakademi.se/wp/index.php/skriftserier/antologi/

I det pågående arbetet med antologin om epidemier deltar tolv högt kvalificerade forskare. Av dessa är fyra historiker, fyra företräder medicin och ytterligare fyra kommer från samhällsvetenskap som inkluderar psykologi, pedagogik och etik. Fem av forskarna undersöker epidemier i historien och resterande sju tar upp frågor som är relaterade till nutiden. Hur skall vi som samhälle förhålla oss till nya frågeställningar som aktualiserats genom coronapandemin?

Av tidigare epidemier djupstuderas den svåra pesten som drabbade Sverige 1710–1713 då en tredjedel av befolkningen i Stockholm dog. Mycket hårda levnadsrestriktioner infördes. På 1800-talet förekom flera kolerautbrott från 1834 till 1873. Bohusläns skärgård drabbades flera gånger. Norge fick tidigare utbrott 1832 och 1833. Redan 1832 inrättades en svensk karantänplats på Öddö utanför Strömstad för resande som kom från Norge. Smittan spreds huvudsakligen sjövägen.

På 1900-talet var spanska sjukan mycket svår under åren 1918–1920. Flera lokala undersökningar håller på att göras.

Covid-19-utbrotten under 2020 har lett till stora utmaningar för sjukvården och inte minst intensivvården. Det gäller vårdplatser och modern teknik för att kunna ta hand om de mest sjuka patienterna. Den medicinska etiken sätts också på prov då läkare och annan sjukvårdspersonal kan behöva göra prioriteringar som har med människors liv att göra. Vad kan det betyda för sådana val att den absoluta huvudparten av dem som avlider är gamla människor till skillnad från vid tidigare epidemier i svensk historia?

På utbildningssidan har stängda gymnasier plötsligt medfört att undervisningen måst ske på distans utan att varken lärare eller elever var förberedda på det. Hur har det fungerat under våren 2020 både för lärare och gymnasister? Hur skall kompetensutveckling kunna ske inför framtiden? En del intervjuer görs med gymnasielärare för att få fram både erfarenheter och synsätt.

Psykologiska frågor är också viktiga att ta upp. Vilka blir konsekvenserna på det psykologiska planet både för människor som överlevt covid-19 och dem som måste leva isolerade utan att vara smittade? Vad har karantäntid och upplevelser av ensamhet, särskilt för 70-plussare, satt för spår och hur skall de kunna läkas?

På samhällssidan blir de ekonomiska konsekvenserna svåra i form av hot om företagsnedläggningar och därmed följande stigande arbetslöshet. Hur skall vården av människoliv ställas emot ekonomiska konsekvenser och uppoffringar för samhället och därmed alla människor som indirekt drabbas på det personliga planet? Vilken typ av sjukvård skall det svenska samhället ha råd med?

Den pågående antologin har många och svåra frågor att djupstudera i vår egen omtumlande tid.

Reportage i Borås tidning

Per leder forskande seniorer

Inger Dahlin-Ros (Borås Tidning)

Inom vissa universitet och högskolor förlorar forskare inte bara nyckelkortet på 67-års dagen, utan även sin e-postadress och åtkomst till databaser.

För dem och andra som vill fortsätta sitt arbete efter pensionsdagen har Strömstad akademi blivit ett andningshål.

På försommaren valdes professor emeritus Per Flensburg i Tärby till akademins rektor.

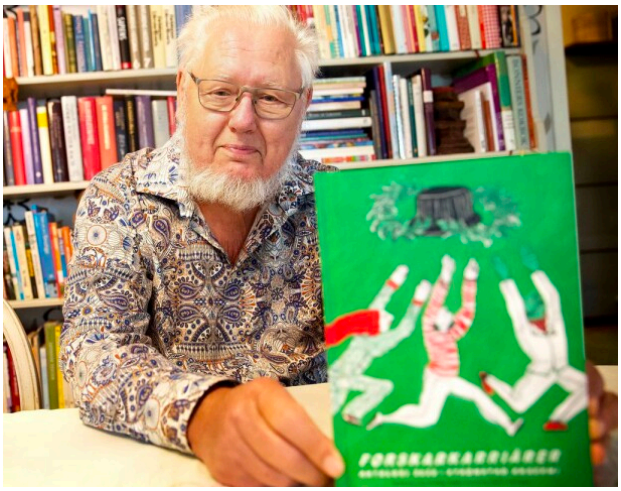

Själv arbetade Per Flensburg kvar på Högskolan Väst i Trollhättan tills han fyllde 73. Problemet för dem som tvingas lämna sitt arbete mitt i ett forskningsprojekt, är att de inte kan fortsätta att publicera sina resultat som tidigare.

– Man måste ha en tillhörighet för att fortsätta forska och publicera sig, säger han. Därför grundades Strömstad akademi 2008.

Initiativtagare var tre personer, professorer emeritus Lars Broman och Aadu Ott samt landsantikvarie Erik Hofrén.

– De hade varit i USA och kommit i kontakt med liknande verksamheter där.

Idén presenterades för Strömstads kommun som ställde upp med ett arbetsrum i stadshuset.

– Kommunen ställer också upp med lokal vid vårt årliga möte som brukar hållas en vecka före midsommar. I år har vi flyttat fram det till oktober. Vi är ungefär 150 medlemmar, varav 70 procent är professorer eller docenter. Det är med andra ord forskning på avancerad nivå.

Medlemmarna representerar 30 olika ämnen och 14 olika länder. En medlem bor i Kairo och en styrelseledamot i Österrike.

Inom forskningen är det viktigt att ha ett forum där ens resultat kan föras ut. Strömstad akademi har flera.

Viktigast är AAS Acta Academiae Stromstadiensis där forskningsresultaten granskas kritiskt innan de publiceras. Hittills är 49 skrifter publicerade på akademins hemsida.

– Vi har också en fri skriftserie som inte är granskad och vi har börjat på en videoserie. Vi har nio färdiga videor, men har inte publicerat någon ännu. Därutöver ger vi ut antologier som finns att ladda ner som pdf. En handlar om forskarkarriärer, en annan om barnbarnens århundrade. Aktuella antologier som är på gång rör förnyelsebar energi, vetenskapsfilosofi och epidemier. I den medverkar historiker, folklivsforskare, virologer, epidemiologer och systemteoretiker.

Per Flensburg berättar att akademin också varje månad ger ut ett nyhetsbrev.

– Just när T-celler och antikroppar kom upp i diskussionen om covid-19, hade en av våra medlemmar lämnat en artikel i ämnet.

Ovanstående torde vara ett övertygande bevis för att många har åtskilligt att ge efter de har fyllt 67 år.

Målet att Strömstad akademi bildar ett eget lärosäte ligger kanske långt bort. Ett första steg är att kvalitetssäkra verksamheten så att myndigheter som beviljar anslag, och forskningsråd vågar satsa på akademin.

Med ökade resurser kan man bygga upp ett kansli. En tänkbar början är enligt Per Flensburg att tillsammans med Strömstads kommun formulera ett antal forskningsprojekt som man kan söka medel för och vars resultat kommer båda parter till gagn.

Enligt Per Flensburgs egen hemsida är hans ämne Social informatik.

– Du kan stryka social, svarar han på min fråga.

– När jag började arbeta på Högskolan Väst 2006 var ämnet Offentlig IT, det handlade om vettigt bruk av IT-systemen i verksamheterna. När jag började studera 1970 hette det ADB (Administrativ databehandling). Då handlade hela ämnet om hur man utvecklar sådana system. Nu är systemutveckling en död verksamhet. Man köper det system man behöver.

Under pandemin har fler och fler börjat arbeta hemifrån.

– IT sprids med nödvändighet och samtidigt blir medarbetarna mer och mer operatörer av systemet.

Men det finns problem med att kunskapen om hur världen fungerar byggs in i systemet som inte vet hur det fungerar, säger han och ger exemplet om hur kunskapen om hur skog värderas göms i en dator i Sundsvall.

– Den som värderade skogen följer en algoritm, tittar på skogen, räknar igenom värdena och har efter någon vecka resultatet. Så kom någon på att en dator kunde utföra beräkningen om man matade in värdena. En sekreterare fick göra det och följden blev att kunskapen hur man värderar skog försvann.

Så till sist: Hur i all sin dar hamnade lundensaren Per Flensburg i Tärby?

– Jag träffade min fru Helen på nätet 2011. Hon sökte en manlig vän och jag hade ett avslutat förhållande bakom mig. Efter 171 mejl träffades vi personligen.

Tycke uppstod och med tiden togs beslutet att flytta ihop när han gick i pension.

– Vi följde bostadsmarknaden och hittade ett jättefint hus på 230 kvadratmeter i ett plan, i Tärby.

Välfärden: Bilder av människan

Dagens bild av människan

John Fletcher

Abstract

The current view

We can build a working democracy only by establishing rules that limit the scope for individuals with power. That is not enough, however. Democracy will "work" only when a sufficient number of citizens make sure that the rules are respected, and when these citizens participate in handling unavoidable changes.

Att fråga vad som är viktigast, arv eller miljö, är som att fråga vad som är viktigast för en ytas storlek, längden eller bredden!

Drömmen om att vi ska kunna ”uppfostra bort” vår självviskhet är – en dröm. Vi har inte utvecklats i en ”snäll” miljö, utan i en miljö som tillåtit enbart de stöt-tåligaste att överleva – och det var de överlevarna som blev våra förfäder. Ändock lever den obegränsade bilden kvar i alla möjliga sammanhang. De olika synsätten får stora konsekvenser i vardagen:

Den obegränsade (stötskyddande) människosynens företrädare fokuserar på ”livets balansräkning”:

”Så här ser det ut just nu – är det rättvist?”. Svaret blir ofta ”nej, det är det inte!”, särskilt om man likställer ’rättvisa’ med ’alla har lika mycket’. Då (om inte förr) ingriper eliten med lagstiftning och regler för att se till att det blir ”rätt”. Sedan dröjer det inte länge innan man försöker hindra oönskade beteenden genom styrande lagstiftning.

Den begränsade (stöttåliga) människosynens företrädare fokuserar på ”livets resultaträkning”:

”Så här utvecklades ditt liv under det här året, tycker du att det är OK?”

Här ligger makten (och ansvaret) kvar hos individen – om hen inte är nöjd med resultatet måste hen själv fundera över vad som behöver ändras.

McDonalds-jobb är ett bra exempel på vilka effekter de olika synsätten får. Den som tänker ’balansräkning’ säger: ”Deras löner är för låga – det måste vi förhindra!”. Den som tänker ”resultaträkning” säger: ”Är det här ett bra sätt att öppna dörrar för ungdomar som vill komma igång på arbetsmarknaden?”

Vi är inte fångar i vårt genetiska arv, men vi behöver förstå vilket ”bagage” vi bär med oss, och vi behöver acceptera att det bagaget spelar en viktig roll för våra livsval – och att det behöver ”slipas av” i kontakterna

med andra människor (som ju bär på sitt bagage).

Ingen av bilderna utesluter möjligheten att enskilda människor drivs av nobla ideal, känner och visar empati, lojalitet, vänskap. Historien är full av exempel på detta. Det som skiljer bilderna åt är dels var fokus ligger, på kollektivet eller individen, dels uppfattningen om människans förmåga att hantera makt.

Vad anser man i dag?

John Fletcher

Debatt

Bara vara eller anpassa sej

John Fletcher har skrivit ett inlägg i Nyhetsbrevet (7 2020) där han åskådliggör med sin bildkonst distinktionen mellan *vilken sorts människa som är 'önskvärd'* och *vilken sorts människa du och jag är.* Eller som jag skulle uttrycka det: Att bara vara eller att anpassa sej.

Med snabba drag tecknar Fletcher en idéhistorisk utveckling där sådant som stämmer med hans förutbestämda skiss placeras in i ramen på den bild han förfärdigar. Med en konstnärs frihet skapar han en mycket intressant komposition.

Visst innebar den vetenskapliga upplysningen betydande uppbrott från tidigare erkända ideologier. Men det innebar inte att försvararna av det etablerade systemet visade ett kompakt motstånd som Fletcher tycks förutsätta. Till exempel växte både pietism och herrnhutism fram samtidigt. I själva verket var de en del i upplysningen och hade upplysningsideologin som grund för sin framväxt och spridning. På samma sätt inom politiken där frihetsidéerna ledde fram till ett antal revolutioner, mer eller mindre ärorika. Näringslivets utveckling är ännu ett exempel och ledde till oinskränkt utsugning av de försvarslösa. När Fletcher hyllar upplysningen och sätter den mot de som försvarade en etik grundad i bibelns skapelseberättelse om att förvalta jorden och dess tillgångar så finns det anledning att fördjupa perspektivet på den konfrontation som äger rum från slutet av 1600-talet och framåt. Och upplysningstiden har ännu inte avslutats.

Jag ser fram emot Fletchers fortsättning på sin idéhistoriska betraktelse, lämpligen i nästa nyhetsbrev. För denna artikel avslutas lite abrupt utan att knyta an till det inledande temat: *Vilken sorts människa som är 'önskvärd'* och *vilken sorts människa du och jag är. Eller som jag uttrycker det: Att bara vara eller att anpassa sej*.

Och kampen mellan upplysningsidealen och de auktoritära idealen pågår just nu med full intensitet i hela världen. Pandemin covid 19 demonstrerar denna kraftmätning med överdödlig tydlighet. Många tycks hylla och följa den auktoritära och i traditionen förankrade modellen. Sverige står rätt ensam i försvarande av upplysningsidealen. John, jag ser fram emot att du för upp din idéhistoriska framställning in i vår livsaktuella situation idag. Jag ser fram emot din fortsatta bildkonst.

Nacka den 2 augusti 2020

Carl E. Olivestam

Professor Strömstad akademi
Religionsvetare, historiker och didaktiker

English

To be or to adapt

John Fletcher has written an article in Nyhetsbrevet (7 2020) where he illustrates with his visual art the distinction between what kind of person is 'desirable' and what kind of person you and I are. Or as I would put it: To be or to adapt.

With quick strokes, Fletcher draws an ideological-historical development where things that agree with his predetermined sketch are placed in the frame of the picture he produces. With an artist's freedom, he creates a very interesting composition.

We agree about that the scientific Enlightenment meant significant breaks from previously recognized ideologies. But that did not mean that the defenders of the established system showed a compact resistance that Fletcher seems to presuppose. Moreover, both Pietism and Herrnhutism appeared at the same time. In fact, they were part of the Enlightenment and had the Enlightenment ideology as the basis for their emergence and spread. The same pattern we will find in politics where the ideas of freedom led to revolutions, more or less glorious. The development of business life is another example that led to unrestricted exploitation of the defenseless. When Fletcher pays tribute to the Enlightenment and sets it against those who defended an ethic based on the Bible's creation story of managing the earth and its resources, there is reason to deepen the perspective on the confrontation that takes place from the end of the 17th century and onwards. And the Enlightenment has not yet ended.

With great interest, I look forward to Fletcher's continuation of his ideological-historical consideration, preferably in the next newsletter. This article concludes a bit abruptly without linking to the introductory theme: What kind of person is 'desirable' and what kind of person you and I are. Or as I put it: To be or to adapt.

Furthermore, the struggle between the Enlightenment ideals and the authoritarian ideals is going on right now with full intensity throughout the whole world. Pandemic Covid 19 demonstrates this force measurement with immortal clarity. Many seem to praise and follow the authoritarian and traditionally rooted model. Sweden is quite alone in defending the ideal of the Enlightenment tradition.

John, I look forward to your updating of your historical presentation of ideas into our current situation today. I expect you to continue your visual art.

Carl E. Olivestam

Professor of Education, Strömstad Academy

———

Kommentar från John Fletcher till Carl Olivestam

Tack för din kommentar till min artikel i nyhetsbrevet för juli, Carl!

Det är just detta jag hoppas kunna starta, ett samtal kring de stora förändringsprocesser som pågår, den demografiska utvecklingen, vår oförmåga (ovilja?) att öppna dörrarna för de nyanlända, den ökande populismen, . . . – och hur vi som individer och som samhälle ska 'hantera' dessa förändringar.

Du valde rubriken ”Bara vara eller anpassa sej” som rubrik i ditt inlägg. Jag föredrar frågan: ”Hur ska vi öppna för en samhällsutveckling som bygger på hur vi människor faktiskt fungerar – och samtidigt se till att den självviskhet och makthunger som vi alla bär med oss inte skadar andra?”

Orden ”se till att” är laddade. De gör det är lätt att tänka: ”Vilken lagstiftning behöver vi för att styra människors beteende?”

Min uppfattning är att vi i stället borde fråga oss: ”Vilka hinder behöver tas bort för att individer ska kunna ta ansvar för sina egna liv – och vilka spelregler behöver stiftas för att människor inte ska komma till skada?” Demokratins troligen viktigaste ”gåva” till oss är att den ger ett försök till svar på den frågan.

Boken ”A Conflict of Visions – Ideological Origins of Political Struggles” av Thomas Sowell (ISBN 9780465002054) för ett intressant resonemang kring de här frågorna.

Det finns en artikel även i det här nyhetsbrevet som berör de här frågorna. Jag ser fram mot dina och ännu bättre, många andras tankar kring våra kommande vägval.

Vännen John

———————-

Thank you for your comments on my article in the July Newsletter, Carl!

This is exactly what I have been hoping my articles would encourage, an exchange of ideas regarding the fundamental changes that are under way: the changes in our age structure, our inability (unwillingness?) to open doors in Sweden for the newly arrived, the growing populism, . . .- and how to 'handle' these changes, as individuals and as a society.

You headlined your comments *'To be or to agree'. I would prefer something like: 'Work with people – or try to shape them'.*

Can we *"build our society on the basis of our best current knowledge, while at the same time ensuring that our inherited selfishness and hunger for power (for self-protection) doesn't damage anybody else.?"*

The word 'ensuring' is dangerous. It leads to thinking: *"What laws are required to steer people's behavior?* In my opinion a better question would be: *"Which doors need to be opened to allow (encourage?) people to be responsible for their own lives?"* Democracy's most important "gift" to us is an attempt to answer that question.

The book "A Conflict of Visions – Ideological Origins of Political Struggles" by Thomas Sowell (ISBN 9780465002054) presents an interesting analysis.

There is another article in this Newsletter in my series discussing the Swedish welfare model. I hope that you – and as many others as possible – will help develop my thinking.

Your friend John

Fria ordet

Vad är en vetenskaplig akademi?

Per Flensburg

Med "vetenskaplig akademi" menar jag här universitet och högskolor i allmänhet, inte bara Strömstad akademi. Orsaken till denna uppsats är att det för utomstående kan synas vara väldiga motsättningar i akademins arbete, men jag vill här visa att det är helt naturligt och har sitt ursprung långt tillbaka i tiden.

Låt mig börja med att beskriva en viktig skillnad mellan en akademi och andra offentliga organisationer, t.ex. en kommun.

En kommun har en förvaltning och ett politiskt system. Politiken är tänkt att styra, förvaltningen att utföra. I en akademi har vi också en förvaltning och vi har en verksamhet, som består av undervisning och forskning. Till skillnad från en kommun är dock förvaltningen styrande och verksamheten utförande. Detta är dock en förenklad bild, i akademin finns det organ, t.ex. fakultetsnämnd, som är bemannad med folk från verksamheten, medan det t.ex. i ekonomienheten finns rena tjänstemän. Inom kommunerna finns kommunalråd som är politiskt tillsatta, men som har en utförande roll. Låt oss dock bortse från detta i denna uppsats.

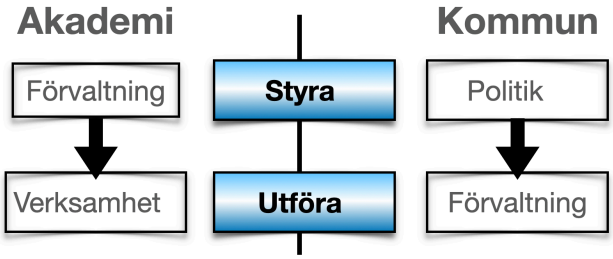

Den första akademin var Platons akademi, som fick sitt namn av en lund, sex stadier[1] nordväst om Athen och uppkallad efter den mytiske figuren Akademos, som enligt sägnen hade talat om för Castor och Polydeukos var Theseus hade gömt den sköna Helena, som senare var upphov till Trojanska kriget. Som tack fick han ett stycke land som sedan aldrig blev skadat under alla de krig som utkämpades. Här grundade Platon sin akademi.

Platon var lärjunge till Sokrates, som vandrade omkring på Athens gator och ställde

[1] Stadion är ett gammalt grekiskt längdmått, 192,27 m

kluriga frågor till invånarna som fick dem inse att de visste mer än de trodde. Denna metod att ställa frågor och få svar och leda dialogen dit man ville kom att bli ledande i all akademisk verksamhet i 2 400 år!

Det västerländska akademiska systemet har sin grund i biskopsskolorna som skapades i samband med de första klostren på 300-talet men som först under den karolinska renässansen i slutet av 700-talet utvecklades till generella lärosäten, vilka så småningom blev medeltidens universitet.

Det första universitet i Bologna fick sitt privilegiebrev av Fredrik Barbarossa 1088. Undervisningen bestod till stor del av disputationer, där respondenten försvarade en tes mot angrepp från en opponent. Tesens innehåll var inte så viktig utan det var för-svaret och angreppet som var det viktiga. Härigenom uppkom en tradition av att stän-digt argumentera, ständigt säga emot och aldrig ge sig förrän man var helt och hållet överbevisad. Här var det inte enbart vetenskapliga argument som gällde utan man tillgrep diverse mer eller mindre fula retoriska knep. I det antika Athen var speciellt sofisterna experter på att vränga till texten så svart blev vitt och vitt blev svart. Det var detta som Sokrates bekämpade.

På 1600-talet växte det naturvetenskapliga synsättet fram. Här var tonvikten på fakta, empiriska observationer om vilka det inte fanns någon tveksamhet. Men fortfarande var det diskussioner om hur fakta skulle förklaras; vilka teorier som förklarade fakta bäst. Thomas Kuhn har beskrivit detta i sin paradigmteori, som i själva verket baseras på Ludwik Flecks idéer om tankestrider.

Universiteten kom så småningom att bli en form av yrkesutbildning för ämbetsmän; vi pratar nu om 17- och 1800-talen. Grundutbildningen blev alltmer fakta- och teori-baserad och disputationerna flyttades till de högre nivåerna, framför allt till doktorsdisputationerna. De utexaminerade studenterna blev lydiga tjänare i statens och så småningom näringslivets tjänst. Man uppmanades visserligen att ifrågasätta och kritisera, men jämfört med de medeltida disputationerna var det endast en mild västanfläkt.

I början av 1800-talet formulerade Hegel sin dialektik, som kom att bli tongivande för de akademiska lärarna och forskarna. I dialektiken finns en tes och en antites vilka stred ”på liv och död”. Ibland kunde de överskridas, transcendera, och skapa något helt nytt, en syntes. Detta kom att bli mönster för akademiska diskussioner ända in i vår tid.

Vi ser alltså att man beter sig väsentligt annorlunda i akademin jämfört med annan offentlig eller privat verksamhet och jag har här förklarat varför. Det intressanta är att man många gånger inte är medveten om dialektikens betydelse utan även inom akademin tror att det handlar om genuina och personliga motsättningar. Jag har arbetat på ställen där man inte kunnat skilja på sak och person utan man har blivit personliga fiender om man haft olika åsikter i vetenskapliga frågor.

Då den dialektiska diskussionen förs ”på liv och död”, händer det ofta att deltagarna tillgriper känslomässiga och osakliga argument för att stärka sin sak. Påståenden som att man är mobbad, förföljd, förbisedd, manipulerad av jämlikhetsmaffian, förekommer. Förr i tiden var det nästan alltid en massa överklaganden då professorstjänster skulle tillsättas, av de som inte fick tjänsten var det alltid några stycken som ansåg sig förfördelade och helt missförstådda av de sakkunniga.

I Strömstad akademi tillämpas ett akademiskt förhållningssätt. Vi är många gånger inte eniga i akademiska frågor, men det finns i stort sett inga personliga motsättningar. Det är högt i tak, endast himlen är gränsen.

Som tillträdande rektor för Strömstad akademi kommer jag att driva utveckling av både verksamhet och förvaltning. Vår ordförande, Peter Fritzell, har tagit initiativ till en ”brainstormning” där ett antal grupper har bildats i avsikt att så småningom kunna ansöka om forskningsmedel hos lämpliga an-

slagsgivare. En annan grupp inom akademin, framtidsgruppen, håller på att ta fram en plan för hur vi ska kunna bygga upp en förvaltning fram till 2024. Den förväntas vara klar i början av september i år och ett första utkast håller på att diskuteras just nu.

Slutsatsen av detta är alltså: Strömstad akademi är frisk och vital, full av kraft, och förtjänar att satsas på!

In English

By "scientific academy" I mean universities and colleges in general, not just Strömstad Academy. The reason for this essay is that to outsiders there may seem to be huge contradictions in the Academy's work, but I want to show here that it is completely natural and has its origins far back in time.

Let me begin by describing an important difference between an academy and other public organizations, e.g. a municipality.

A municipality has an administration and a political system. The policy is intended to govern, the administration to carry out. In an academy, we also have an administration and we have an activity, which consists of teaching and research. Unlike a municipality, however, the administration is governing and the business is executive. However, this is a simplified picture, in the academy there are bodies, e.g. faculty board, which is staffed with people from the business, while it e.g. in the finance unit there are pure officials. Within the municipalities, there are municipal councils that are politically appointed, but which have an executive role. However, let's ignore this in this essay.

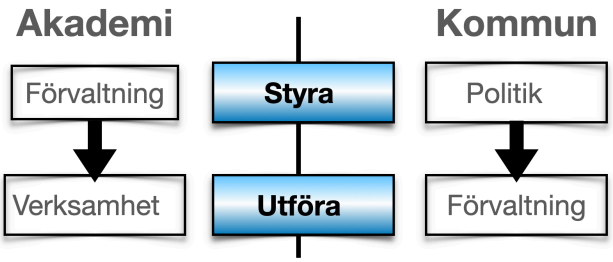

The first academy was Plato's academy, named after a grove, six stages northwest of Athens and named after the mythical figure Akademos, who reportedly had told Castor and Polydeukos where Theseus had hidden the beautiful Helena, which later gave rise to the Trojan War. As a thank you, he received a piece of land that was never damaged during all the wars that were fought. Here Plato founded his academy.

Plato was a disciple of Socrates, who wandered the streets of Athens and asked puzzling questions to the inhabitants that made them realize that they knew more than they thought. This method of asking questions and getting answers and leading the dialogue where you wanted it to be, became a modus operandi in all academic activities for 2,400 years!

The Western academic system is based on the episcopal schools that were created in connection with the first monasteries in the 300s but which only during the Carolingian Renaissance in the late 700s developed into general universities, which eventually became medieval universities.

The first university in Bologna received its letter of privilege from Fredrik Barbarossa in 1088. The teaching consisted largely of disputations, where the respondent defended a thesis against attacks from an opponent. The content of the thesis was not so important, but it was the defense and the attack that were important. This gave rise to a tradition of constantly arguing, constantly saying no and never giving up until you were completely convinced. Here it was not only scientific arguments that mattered, but various more or less ugly rhetorical tricks were used. In ancient Athens, the Sophists in particular were experts at twisting the text so that black became white and white became black. This is what Socrates fought against.

In the 17th century, the scientific approach emerged. Here the emphasis was on facts, empirical observations about which there was no doubt. But there were still

discussions about how the facts should be explained; which theories best explained the facts. Thomas Kuhn has described this in his paradigm theory, which is in fact based on Ludwik Fleck's ideas about thought battles.

Universities eventually became a form of vocational training for civil servants; we are now talking about the 17th and 19th centuries. The basic education became increasingly fact- and theory-based and the dissertations were moved to the higher levels, above all to the doctoral dissertations. The graduates became obedient servants in the service of the state and eventually the business community. Admittedly, it was called upon to question and criticize, but compared to the medieval disputations, it was only a mild western breeze.

In the early 19th century, Hegel formulated his dialectic, which became dominant for academic teachers and researchers. In dialectics there is a thesis and an antithesis which fought "for life and death". Sometimes they could be transcended and create something completely new, a synthesis. This became a model for academic discussions right into our time.

We thus see that people behave significantly different in academia compared to other public or private activities, and I have explained here why. The interesting thing is that many times also in academia one is not aware of the importance of dialectics but believes that it is about genuine and personal contradictions. I have worked in places where it has not been possible to distinguish between case and person, but you have become personal enemies if you have had different opinions on scientific issues.

When the dialectical discussion is conducted "on a life and death level", it often happens that the participants resort to emotional and unreasonable arguments to strengthen their cause. Allegations such as being bullied, persecuted, overlooked, manipulated by the equality mafia, occur. In the past, there were almost always a lot of appeals when professorships were to be filled, of those who did not get the job, there were always a few who considered themselves mistreated and completely misunderstood by the experts.

At Strömstad Academy, an academic approach is applied. We often do not agree on academic issues, but there are virtually no personal differences. It is high ceilings, only the sky is the limit.

As incoming Vice-Chancellor of Strömstad Academy, I will drive the development of both operations and administration. Our Chairman, Peter Fritzell, has taken the initiative for a "brainstorming" in which a number of groups have been formed with the intention of eventually being able to apply for research funding from suitable donors. Another group within the Academy, the Future Group, is developing a plan as to how we will be able to build an administration by 2024. It is expected to be ready in early September this year and a first draft is being discussed right now.

The conclusion of this is thus: Strömstad Academy is healthy and vital, powerful, and deserves to be invested in!

Per Flensburg